

Waarnemingen bij wentels

In 1991 schreef Jaap Mulder in een bijdrage in *Zoogdier* over 'De geheimzinnige jeugd van het konijn'. Hij rapporteerde uitgebreid over de zorg die konijnen aan hun jongen besteden.

Ivo Mol en Marijke Drees

Veel gegevens over jonge konijnen komen van waarnemingen bij wentels. Dit zijn afzonderlijke pijpen, niet in een burcht gelegen, met aan het eind een nestkamer voor de geboorte van de jongen. De wentels worden gegraven door vrouwtjes die voor het werpen geen plek vinden in de gemeenschappelijke burcht. Op het vasteland worden over het algemeen minder wentels gevonden dan op de Waddeneilanden. Dat heeft mogelijk te maken met het ontbreken van vossen en dassen op de eilanden. Zij kunnen jonge konijnen eenvoudig uit de korte pijp van een wentel te graven, uit de lange gangen in een burcht is dat veel moeilijker.

Nadat de moeder de jongen heeft geworpen, blijft ze niet lang in het nest. Ze bezoekt de jongen eens per 24 uur om ze te zogen. Jonge konijnen worden naakt en blind geboren, de moeder heeft de nestkamer goed gestoffeerd met droog gras en haar dat ze uit haar eigen vacht heeft getrokken. Na drie weken zijn de jongen behaard, zijn hun ogen open en maken ze de eerste uitstapjes buiten het nest. Ze worden dan 'uitlopermpjes' genoemd. Na 30 dagen kan reeds een volgende worp volgen. Een vrouwtjeskonijn is namelijk direct na de bevalling weer vruchtbaar, de zogenaamde 'post-partum oestrus'.

Texel De fotoreeks van Ivo Mol illustreert het nestgedrag en de zorg voor de jongen. Het betreft waarnemingen aan een konijnenmoeder en haar jongen bij een wentel in zijn tuin op Texel. Het is een open ruimte in een bosperceel van meer dan anderhalve eeuw oud, op ongeveer 300 meter van de duinrand. De wentel werd gegraven in een duintje van 1 meter hoog met een doorsnede van ruim 2 meter. In de zomer van 2005 zat regelmatig een paartje jonge konijnen in de tuin te eten en te rusten. Op 13 februari 2006 groef de moeder een hol en verzamelde ze droog gras dat ze naar het hol bracht. Als de jongen een paar weken oud zijn gaan ze daar van eten. Het gras wordt dus als nestbekleding gebruikt en wordt tevens gegeten door de jongen die zo reeds wennen aan vast voed-

sel. De wentel werd zorgvuldig dichtgemaakt en de grond aangestampt (foto's 1 en 2). Het is niet bekend of er toen reeds jongen in het hol waren. Op 16 maart, dus 31 dagen later, zat een jong bij de geopende wentel (foto 3). Een uitlopermetje dat naar schatting ouder dan 21 dagen is. Op 4 en 6 mei zat er weer een schijnbaar drachtig vrouwtje (naar alle waarschijnlijkheid hetzelfde) in de tuin. Het mannetje verloor haar niet uit het oog, misschien om er zeker van te zijn dat hij bij haar is tijdens haar 'post-partum oestrus'. In juni en juli werd dezelfde pijp weer gebruikt. Op 7 juli werd de wentel door het vrouwtje geopend. Ze kroop niet de pijp in, maar zoogde haar jongen gekromd staand over de ingang van de pijp. Op 11 juli was de wentel aan het eind van de middag al open. Er spurtte een zwart jong weg maar kwam even later weer terug. Ook op 14 juli kwamen moeder en jongen bij elkaar. De moeder zoogde ze bovenop de wentel (foto 4). De jongen bleven bovengronds liggen en spelen. Dezelfde dag verkenden de jongen de verdere omgeving en keerden waarschijnlijk niet meer naar de wentel terug. Dit is de laatste keer dat de wentel werd gebruikt.

Opvallend is de zwarte vachtkleur van drie van de vier jongen (foto 5). Manfred de Weijers heeft eerder in *Zoogdier* betoogd dat de zwarte kleur op de eilanden vaker voorkomt dan op het vasteland dankzij de selectie die roofdieren op het vasteland uitoefenen. Dat een wildkleurig vrouwtje zwarte jongen krijgt, duidt er op dat de zwarte kleur recessief is en de wildkleur dominant. Dit is al in de 17e eeuw waargenomen door Antoni van Leeuwenhoek, die beschrijft dat tamme konijnen opzettelijk werden gekruist met wildkleurige omdat 'wilde' konijnen op de markt meer opbrachten.

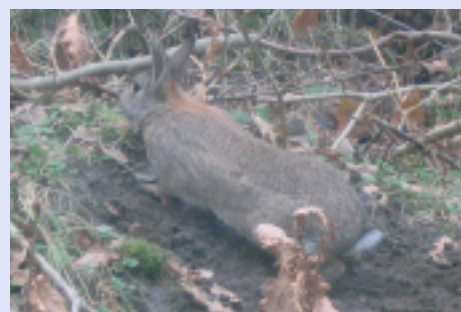
Ivo Mol en Marijke Drees, ivo.mol@het-net.nl, marijke.drees@kpnplanet.nl

Woord van Dank We bedanken Sim Broekhuizen voor zijn commentaar op een eerdere versie van dit artikel.

①

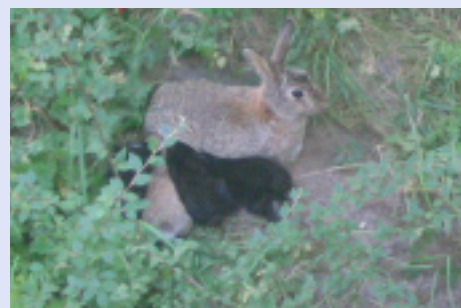
②

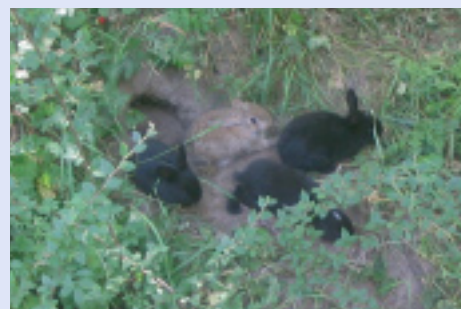
③

④

⑤

Foto's Ivo Mol

Verder lezen?

Marijke Drees, Heleen Goddijn, Sim Broekhuizen, Jasja Dekker en Dick Klees, 2007. *Wilde konijnen*. Uitg. VZZ en KNNV Uitgeverij.

J.L. Mulder, 1991. De geheimzinnige jeugd van het konijn. *Zoogdier* 2 (4): 3-9.

M. Weisz, 1996. Vachtkleur bij konijnen: door de mens of door predatie? *Zoogdier* 7(3):3-8. M. Weisz, 1996. Nogmaals: Vachtkleur bij konijnen. *Zoogdier* 7(4):21-22

Via www.zoogdiervereniging.nl is een filmpje te bekijken dat Sim Broekhuizen maakte.